

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р ГЕНА ГЕОРГИЕВА ПЕНКОВА, д.м.,
катедра „Общественоздравни науки“
при Факултет „Обществено здраве“ на МУ- Плевен

на дисертационния труд на Милена Панчева Нанкова, докторант в редовна форма на обучение в докторска програма „Управление на здравните грижи“. за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.4. „Обществено здраве“, научна специалност „Управление на здравните грижи“

Със Заповед № Р-109-15/14.01.2021 г. и Заповед № Р-109-39/18.12.2020 г. на проф. д-р Валентин Игнатов, д.м. - Ректор на Медицински университет „Проф. д-р Парашкев Стоянов“ – Варна, съм избрана за член на Научното жури по процедурата за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност „Управление на здравните грижи“ с кандидат ас. Милена Панчева Нанкова, докторант в редовна форма на обучение в докторска програма „Управление на здравните грижи“ в катедра „Здравни грижи“ към Медицински университет „Проф. Д-р П. Стоянов“ – Варна, с дисертационен труд на тема **„Роля и функция на медицинската сестра като част от екип за лапароскопска и роботизирана хирургия“**. На основание Протокол № 1/22.01.2021г. съм определена за изготвяне на становище.

Биографични данни и кариерно развитие на докторантката

Милена Панчева Нанкова е родена на 18.11.1985 г. в гр. Варна. Завършва средно образование в Професионална гимназия „Д. И. Менделеев“ – Варна, по специалност „Технологичен и микробиологичен контрол“. През 2011 г. придобива образователно-квалификационна степен „бакалавър“ по специалност „Медицинска сестра“ в Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“ Варна, Факултет обществено здравеопазване. Непосредствено след това е приета в магистърската програма на специалността „Управление на здравните грижи“, която завършва през 2013 г. с отличен успех.

В периода 2012 г. – 2016 г. Милена Нанкова работи последователно като медицинска сестра в СБОБАЛ ЕООД - Варна, в МБАЛ „Св. Анна“ АД – Варна и в МБАЛ „Еврохоспитал“ АД. През 2016 г. спечелва конкурс за преподавател в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“, Факултет „Обществено здравеопазване“, Катедра „Здравни грижи“. От същата година тя съчетава преподавателската си дейност с работа в УМБАЛ „Св. Марина“ ЕАД в клиника по хирургия. През м. септември 2017 г. е избрана за асистент в Катедра „Здравни грижи“, Учебен сектор „Медицинска сестра“. Провежда практическо обучение по всички модули на сестринските грижи, осъществява контрол при провеждането на преддипломния стаж и изпълнява функции на курсов ръководител.

Научните интереси на ас. Милена Нанкова са в областта на миниинвазивната хирургия в сестринската практика и анализ на клинични случаи и сестрински грижи.

Има участие в над десет национални и три международни конференции. Преминала е над двадесет и пет курса за следдипломна квалификация в страната и чужбина. През 2018 г. и 2019 г. ас. се обучава по програма за Трансформационно лидерство в палиативните грижи- гр. Брашов, Румъния, и разработва проект в тази насока. През 2019 г. спечелва конкурс в Националната програма на МОН „Млади учени и постдокторанти“. Участва и три други прообразователни проекта.

Председател е на Първичното дружество към МУ- Варна на Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи. Член е на Българската асоциация по общественото здраве, Европейската асоциация по общественото здраве и Българско научно дружество по общественото здраве.

Владее английски и руски език.

Обща характеристика на дисертационния труд и неговата актуалност

По своя обем и структура представената разработка напълно съответства на изискванията за оформяне на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“. Съдържа общо 180 стандартни страници, от които 137 страници основен текст, 17 страници библиография и 24 страници приложения. Основният текст е структуриран много добре и в подходящи пропорции в пет глави: 1. Литературен обзор; 2. Методология и организация на изследването; 3. Резултати и обсъждане; 4. Съвременната акушерка – роля и приложими компетенции в интензивните неонатални грижи; 5. Изводи, препоръки и приноси. Основният текст на дисертационния труд съдържа 57 стилно оформени фигури и 24 акуратно разработени таблични изображения.

Актуалност на дисертационния труд. Докторантката е насочила своя научен интерес към един съвсем новаторски проблем, в актуалността на който тя ни убеждава още в своето стегнато въведение към дисертационния труд. Удивително е, че колегите от Варна и Шумен винаги намират интереси и актуални теми за своите докторанти. В конкретния случай това е наистина първият опит у нас да се вникне и да се опише в детайли мястото и ролята на медицинската сестра в такова съвременно направление на медицинската наука и практика, каквото е развитието на лапароскопската и особено на роботизираната хирургия. В тази връзка, дисертационният труд на Милена Панчева Нанкова има значим принос в изясняването на образователните аспекти, компетенции и роля на съвременната медицинска сестра част от екипа за на лапароскопска и роботизирана хирургия.

Оценка на структурните части на дисертационния труд

Литературният обзор е представен на 50 страници и заема 36% от същинския текст на дисертационния труд (без отчитане на използваната литература и приложенията).

Обзорът е структуриран в 5 части. В които в логична последователност докторантката прави изключително интересен, задълбочен системен и компетентен анализ на историческото развитие, същност, техника и участие на медицинския екип с акцент върху ролята и същността на сестринските грижи преди, по време на и след извършени хирургични операции по лапароскопски метод и чрез роботизирана хирургия. Обзорът се опира на внушителен брой от 189 източници, от които 39 на кирилица, 140

на латиница и 20 Интернет адреса. Много добро впечатление прави използването на богат набор от чуждестранни публикации, които съставляват около 80% от посочените в библиографията източници, а източниците от последното десетилетие са над 30%. Това е напълно логично с оглед на темата на дисертационния труд. Над 80% от използваните източници са от последните две десетилетия, а 40% са публикувани след 2010 г. Единствената ми бележка към библиографията се отнася до посочените 20 Интернет адреса, от които не става ясно нито кои са авторите, нито на какъв език са и каква е темата и годината на поместване. Всеки такъв източник трябва да бъде оформен като нормален източник с точно заглавие на материала, автор или институция, която ги е публикувала, след което се сочи къде е „наличен“ или „достъпен“ и дата на първи осъществен достъп към материала. Това е общо срещана грешка и при други дисертационни трудове и тя не бива повече да се допуска.

В глава втора е представена изчерпателно **методологията и организацията на проучването**. Докторантката е формулирала точно **целта на проучването**: “ Да се проучат и анализират основните сестрински дейности и грижи при провеждане на минимално инвазивно оперативно лечение и да се обосноват ролята и функциите на медицинската сестра като част от екип за лапароскопска и роботизирана хирургия.” За реализацията на поставената цел са посочени 9 конкретни задачи, които детайлизират много добре отделните стъпки на проучването и са основа за постигане на крайната цел на проучването. Формулирани са 3 изследователски хипотези.

Започвайки с теоретичен анализ на съдържанието на учебната документация за обучение по специалност „Медицинска сестра“ в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, докторантката преминава към проучване на дейностите и грижите на медицинските сестри при пациенти с лапароскопски и роботизирани оперативни интервенции, утвърдени в наши и международни нормативни документи, докторантката изважда възможностите за формиране на професионалните компетентности в процеса на учене през целия живот, в съответствие със стандартите на международната сестринска практика.

Организацията на собственото проучване е описана много подробно. Докторантката е подхождала комплексно и всеобхватно към изследвания проблем като е насочила вниманието си към изучаване на мнението и оценката на 348 респондента (12 чрез дълбочинно интервю и 336 чрез писмено разпитване. Посочени са критериите за включване и изключване на респондентите.

Отличителна характеристика на дисертационния труд е наборът на разнообразни източници на информация и подходящи методи за набирането на информацията. Несъмнено достойнство на методиката е провеждането на дълбочинно интервю и изключително богатите и подробно описани статистически методи за анализ на събраната информация.

В методично отношение бих искала да обърна внимание на това, че не бива да се смесва стандартизираното интервю с анкетното проучване. Приложение № 1 е означено като „Въпросник за стандартизирано интервю“, но веднага в обръщението към респондентите става ясно, че това е анкетно проучване, като участниците се инструктират как да отбелязват своите отговори, т.е. въпросникът е за самопопълване и по нищо не се различава от следващите въпросника за пряка индивидуална анкета. При стандартизирано интервю въпросникът се попълва от интервюиращия като разликата

от дълбочинното интервю е в това, че въпросите са с предварително формулирани отговори. Това е често срещана грешка при подобни дисертационни трудове и се надявам съветът ми да бъде приет позитивно. Идентификационните въпроси трябва винаги да бъдат в края на анкетните карти.

Тези бележки не намаляват положителната ми оценка за цялостния дизайн на проучването, който свидетелства за задълбоченото познаване на съвременните методологични подходи в областта на социално-медицинските научни изследвания. В това отношение школата на проф. Тончева и проф. Борисова има несъмнен приоритет със стриктно разработените и прилагани методични подходи.

В глава трета са представени конкретните резултати от собственото проучване. По обем тази глава заема 68 страници (50% от основния текст). В структурно отношение са оформени 7 подраздела, които логично представят реализацията на поставените задачи.

Резултатите от анкетните проучвания са представени в отлично изработени 32 таблици и 30 фигури. В анализа на данните умело са вплетени приложените методи за статистическа обработка. Оригинално с приложението на Cronbach's Alpha като критерий за надеждност на данните от количествени социологически проучвания. Компетентно са анализирани и другите данни чрез използване на корелационен анализ и непараметричен критерий хи-квадрат, като навсякъде са посочени съответните нива на достоверност (вероятност) на изводите.

Изключително интересни са резултатите от проведеното дълбочинно интервю, чрез което се проследява непосредственото мнение на преки участници в екипите за лапароскопска и роботизирана хирургия относно функциите на медицинската сестра в предоперативния и следоперативните период, както и непосредствените функции на операционната медицинска сестра. Цитираните мнения са силно убедителни и доказват значимостта на сестринските компетенции и необходимостта от продължаващо обучение.

Оценявам високо структурата, съдържанието, компетентния анализ на данните, използваният стил на изложение на резултатите, направените изводи и заключения, които са логична предпоставка за следващата глава 4.

Глава четвърта заема изключително важно място в дисертационния труд, не като обем (25 стр. - 18%), но преди всичко по своята същност. Това е приложната част на дисертационния труд, в която се обобщава концепцията на докторантката за ролята и необходимите компетенции на съвременната медицинска сестра като част в екипа за лапароскопска и роботизирана хирургия.

Висока оценка заслужават предложените две едноседмични програми за обучение и поведение на медицинските сестри в лапароскопската и съответно в роботизираната хирургия, както и двете програми за 1-годишно обучение на придобиване на специалност „Медицинска сестра за периперативни грижи в в лапароскопската и съответно в роботизираната хирургия.

В глава пета са формулирани 15 извода, които отразяват основните резултати от проучването и допълват направените преди това изводи в края на всяка глава. Формулирани са конкретни препоръки към Министерство на здравеопазването, към БАПЗГ и университетите и към ръководствата на лечебните заведения.

Приемам посочените от докторантката **приноси с теоретичен и практико-приложен характер**, които бяха очертани и при оценката на отделните структурни части на дисертационния труд. От **теоретичните приноси** отдавам най-голямо значение на обобщаването на международния опит в областта на компетенциите на медицинските сестри в периперативните грижи при лапароскопска и роботизирана хирургия. **Приносите с практико-приложен характер** са достатъчни ясни и конкретни, за които напълно подхожда определението „за пръв път“: предложен ложен документ за предоперативни инструкции при подготовка на пациент за лапароскопска операция; разработен модел на центрирана грижа за пациента от мултидисциплинарен екип в периперативния период при лапароскопска и роботизирана хирургия; предложени четири иновативни учебни програми за краткосрочно продължаващо обучение и за придобиване на специалност.

Авторефератът отразява много добре съдържанието на дисертационния труд и представя в пълен обем методическите подходи, резултатите от проучването, изводите и препоръките към съответните институции. Във връзка с дисертационния труд са посочени три публикации, в които докторантката е първи автор.

Заключение

Представеният дисертационен труд е резултат на задълбочен изследователски процес върху нов актуален проблем за развитието и разширяването на ролята и компетентността на медицинската сестра в съответствие с новите технологични иновации в медицинската практика. Трудът е разработен на високо научно ниво, с използване на богат набор от източници на информация. Обхванати са добре подбрани представителни групи изследвани лица, имащи отношение към изучавания проблем. Дисертационният труд съдържа теоретични и практически приноси. Предложени са иновативни подходи за подобряване на компетенциите на медицинските сестри при изпълнение на нови функции. Трудът доказва добри възможности на докторантката за провеждане на самостоятелна научно-изследователска работа.

Дисертационният труд **„Роля и функция на медицинската сестра като част от екип за лапароскопска и роботизирана хирургия“** отговаря напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за приложението му, както и на Правилника за развитие на академичния персонал в Медицински университет - Варна.

Давам висока оценка на дисертационния труд и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително за **присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Милена Панчева Нанкова** по научната специалност „Управление на здравните грижи“, област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.4. Обществено здраве.

Изготвил становището:

Доц. д-р Гена Пенкова (Грънчарова), д.м.

14 март 2021 г.